

N.J. Leschot en D.L. Willems (red.)

***Probleemgeoriënteerd denken in de
genetica in klinisch en ethisch
perspectief***

De Tijdstroom, Utrecht

© De Tijdstroom uitgeverij, 2007. De auteursrechten der afzonderlijke bijdragen berusten bij de auteurs.

Omslagontwerp: Cees Brake bno, Enschede

Uitgegeven door De Tijdstroom uitgeverij BV, Postbus 775, 3500 AT Utrecht.

Internet: www.tijdstroom.nl

E-mail: info@tijdstroom.nl

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaardden auteur(s), redactie en uitgever geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich gaarne aanbevolen.

Waar dit mogelijk was is aan auteursrechtelijke verplichtingen voldaan. Wij verzoeken eenieder die meent aanspraken te kunnen ontlenen aan in dit boek opgenomen teksten en afbeeldingen, zich in verbinding te stellen met de uitgever.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16b Auteurswet 1912 juncto het Besluit van 20 juni 1974, Stbl. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, Stbl. 471, en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht, Postbus 882, 1180 AW Amstelveen.

Voor het overnemen van gedeelten uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

ISBN 978 90 5898 107 3

NUR 876

Inhoud

Voorwoord	9
1 Een subfertiele man met een afwijkende genetische laboratoriumuitslag <i>J. Gianotten</i>	11
2 Een paar met een translocatie en wens voor pre-implantatie genetische diagnostiek <i>C.E.M. de Die-Smulders</i>	17
3 Een paar met drie miskramen en een gezond kind <i>N.J. Leschot</i>	27
4 Een consanguïen echtpaar met kinderwens <i>M.B. Tan</i>	33
5 Een vrouw bij de huisarts vraagt preconceptieadvies <i>L.C. de Jong-Potjer</i>	41
6 Een belaste familieanamnese voor doofheid <i>C.W.R.J. Cremers</i>	51
7 Een paar met een belaste familieanamnese voor een onbekende aandoening en kinderwens <i>C.T.R.M. Schrande-Stumpel</i>	59
8 Een Joods paar vraagt om een genetische test voor het huwelijk <i>M.C. Cornel</i>	65
9 Een zwangere vraagt om prenatale diagnostiek voor cystische fibrose <i>L.P. ten Kate</i>	71
10 Een zwangere vraagt om prenatale screening voor downsyndroom <i>J.M.M. van Lith</i>	79
11 Een zwangere met een overleden broer met een spierziekte <i>E.K. Bijlsma</i>	89

12 Een zwangere met 'iets in de familie'	99
<i>C.M. Aalfs</i>	
13 Een zwangere vrouw vraagt om vaderschapsonderzoek van haar ongeboren kind	105
<i>N.M. Lardy</i>	
14 Een zwangere met de uitslag trisomie 18 na prenatale diagnostiek	111
<i>G.C.M.L. Page-Christiaens</i>	
15 Een zwangere van 18 weken met een geslachtschromosomale afwijking van haar kind	117
<i>R.J.H. Galjaard</i>	
16 Een zwangere met een afwijkende echo bij 20 weken	129
<i>P.P. van den Berg</i>	
17 Een ongeboren kind met spina bifida en ernstige hydrocefalus	137
<i>F.P.H.A. Vandenbussche, W.C.G. Plandsoen en F.J. Walther</i>	
18 Een pasgeborene met een prenataal ontdekte hartafwijking	145
<i>I.B. Mathijssen</i>	
19 Een jongen met motorische ontwikkelingsachterstand	151
<i>R.A. Wevers en E. Morava</i>	
20 Een pasgeborene met mogelijk een syndroom	159
<i>F.A. Beemer</i>	
21 Pasgeborenen met een afwijkende uitslag na de 'hielprik nieuwe stijl'	165
<i>G.P.A. Smit</i>	
22 Een pasgeborene met een onduidelijk geslacht	169
<i>J.J. van der Smagt, J.C. Giltay en M.A.M. de Vroede</i>	
23 Een pasgeborene met prenataal ontdekte cystenieren	183
<i>M.H. Breuning</i>	
24 Een paar met een zoon van 6 jaar met een onbegrepen verstandelijke handicap	191
<i>B.C.J. Hamel</i>	
25 Een jonge vrouw met borstkanker in de familie	201
<i>C.J. van Asperen en R.A.E.M. Tollenaar</i>	

26 Een man van 30 jaar met dikkedarmkanker in de familie <i>F.H. Menko</i>	211
27 Een jonge vrouw die getest wil worden op de ziekte van Alzheimer <i>M.F. Niermeijer</i>	221
28 Een jonge vrouw die zichzelf 'te lenig' vindt <i>Y. Hillhorst-Hofstee</i>	227
29 Een man met vragen over de ziekte van Huntington <i>J.A. Maat-Kievit</i>	237
30 Een meisje van 11 jaar met heftige pijn op de borst <i>A. Wiegman</i>	249
31 Zwangerschap en type-1-diabetes <i>J.H. de Vries en J.B.L. Hoekstra</i>	255
32 Een paar afkomstig uit het Midden-Oosten met vragen over erfelijke vormen van bloedarmoede voor hun kinderen <i>J.C. Oosterwijk</i>	261
33 Een familie met een aantal malen plotse hartdood <i>E.A. Nannenbergh, A.A.M. Wilde en I.M. van Langen</i>	267
34 Een patiënt met hypertrofische cardiomyopathie <i>A. van den Wijngaard, J.F. Hermans-van Ast, Y.H. Arens en Y.M. Pinto</i>	277
35 Pre-implantatie genetische diagnostiek: HLA-typering en diagnostiek voor Fanconi-anemie <i>G.M.W.R. de Wert</i>	287
36 Een patiënt met hereditaire opticusneuropathie van Leber <i>A.S. Plomp</i>	295
37 Een verstandelijke beperking en kinderwens <i>D.L. Willems</i>	301
38 Een vlokcentest die een mozaïekchromosomenpatroon laat zien <i>K. Bouman</i>	309
39 'Het staat in de krant': een vader wil zijn kind genetisch laten testen op dyslexie <i>F.J. Meijman</i>	317

40 Een man met codeïne-intoxicatie	323
<i>M.C. Michel</i>	
41 DNA-test voor obesitas of niet?	327
<i>M. Korthals</i>	
42 Alcoholisme: 'Dokter, kan ik het ook krijgen?'	335
<i>J.M. de Jong, R.L.P. Berghmans, A. Tibben en G.M.W.R. de Wert</i>	
Personalia	345
Register	349

Voorwoord

Genetica is steeds belangrijker in alle geneeskundige specialismen: artsen krijgen steeds meer vragen voorgelegd over de rol van genetische factoren bij ziekte en preventie. Vragen rond nakomelingschap blijven belangrijk, daarvan getuigt ook de inhoud van dit boek, maar de rol van de genetica is al lang niet meer tot dat onderwerp beperkt. Dit toenemende belang van genetica voor de dagelijkse gezondheidszorg, voor het klinische werk, is de eerste reden voor dit boek.

De tweede reden is dat de mogelijkheid om genetische screening en diagnostiek te laten uitvoeren vaak, zo niet altijd, vraagt om een ethische afweging, of het nu gaat om het recht om te weten of niet te weten, om de maatschappelijke consequenties van genetische kennis of om de gevolgen van zulke kennis voor familieleden van de patiënt.

De opzet van het boek is, zoals steeds in deze reeks, casuïstisch. Dat past uitstekend bij zowel het klinische als het ethische perspectief. Uitgaande van de problematiek van een bepaalde patiënt illustreren experts, in de vorm van een vraag-en-antwoordspel, de bestaande kennis op het gebied van genetica en stellen zij steeds een of meer ethische aspecten van de casus aan de orde.

Aan dit boek hebben 56 auteurs meegewerkt. De redactie heeft geprobeerd om eventuele overlap in onderwerpen zo klein mogelijk te maken door kruisverwijzingen aan te brengen. Toch is het onvermijdelijk dat sommige aspecten meer dan eens aan de orde komen.

Wij hebben dit boek samengesteld met in ons achterhoofd twee soorten lezers. Ten eerste de praktiserend medici, die zich hierin kunnen oriënteren over de genetische en ethische aspecten van ziekten. Ten tweede geneeskundestudenten en studenten in de paramedische vakken, die er veel leerstof in zullen aantreffen.

N.J. Leschot
D.L. Willems